

روش آزمایش مواد

D15 5084

اندیس C

عملیات رنگرزی مات یا شفاف

محاسبه اختلافات رنگی

(سیستم CIE LAB 1976)

تألیف : 01 - 03 - 1981 OR

موضوع تغییر :

C 12 - 06 - 1997 بدون تغییر

B 01 - 04 - 1994 بازنویسی کامل استاندارد به علاوه پیشگفتار

A 01 - 09 - 1990 بازنویسی کامل استاندارد

اسناد مرجع :اسناد PSA :استانداردها :

D15 5083

سایر استانداردها :اسناد خارجی :

(NFX08 - 014(03/1983)

معادل :

REND 155084

پیشگفتار

این استاندارد از لحاظ فنی با روش آزمایش رنو D15 5084 مطابقت دارد .

هر گونه تغییر در این سند بدون مشورت قبلی با رنو مجاز نمی باشد .

این سند بر اساس توافق انجام شده بین سرویس های استاندارد PEUGEOT و RENAULT در تاریخ آوریل 1994 تدوین شده است .

۱-۰ موضوع و زمینه کاربرد

این روش به منظور تعیین اختلافات رنگی در سیستم $CIE\ LAB\ 1976\ L^*a^*b^*$ (رجوع شود به پیوست ۱) که بین دو عملیات رنگی مات و شفاف وجود دارد (به استثناء مواد درخشان) تدوین شده است . این عمل توسط محاسبه از طریق سه نوع عنصر رنگی سنجی x, y, z از سیستم CIE انجام می شود (رجوع کنید به روش آزمایش D15 5083) . پارامترهای شکل ظاهری سطح بر روی رنگ تاثیر متقابل دارد و در اندازه گیریهای نقطه رنگی ادغام شده اند (براق ، کشیده ، زبر با خرده های پلاستیک ، خراشیدگی بافتی ، مخمل کوبیده) . این روش از استاندارد AFNOR NF X 08-014 تبعیت می کند .

۲-۰ مبنای آزمایش

مشخص کردن اختلافات رنگ سنجی بوسیله محاسبه انجام می شود . سه عنصر رنگ سنجی X, Y, Z زیر نور قرار گرفته و برای مشاهده کننده معتبر ، به مختصات رنگی $L^*a^*b^*$ (به پیوست ۱ مراجعه شود) تبدیل شده اند . این مختصات مستقیماً با فضای یکنواخت $CIE\ LAB\ 1976$ ارتباط دارند .

توجه : سه مختصات رنگ سنجی X, Y, Z می توانند با $CIE\ LCH$ (به پیوست ۲ مراجعه شود) نیز در ارتباط باشند . برای معرف بودن ، اختلافات رنگی باید به فضای رنگی یکنواخت منتقل شوند ، از نظر ریاضی یعنی ، سیستمی جهت نمایش رنگ ها که در آن اختلافات مشاهده شده با چشم بین دو رنگ نسبتاً مشابه ، در شرایط ویژه ، متناسب با فاصله دو نقطه رنگی مربوطه می باشند ، حال فضای رنگی تعریف شده هر چه باشد .

۳-۰ محاسبه اختلافات

برای محاسبه اختلافات بین دو رنگ ، در روابط زیر اندیس " C " را برای شناسائی نمونه و اندیس " e " را برای شناسائی معیار ، بکار می بریم .

۳-۱ اختلافات مختصات

۳-۱-۱ اختلاف درخشندگی

اختلاف درخشندگی ΔL^* ، بوسیله رابطه زیر مشخص می شود :

$$\Delta L^* = L^*_c - L^*_e$$

در این فرمول : L^*_c = درخشندگی نمونه

L^*_e = درخشندگی معیار

توجه :

اگر $\Delta L^* > 0$ باشد ، نمونه شفاف تر است .

اگر $\Delta L^* < 0$ باشد ، نمونه تیره تر است .

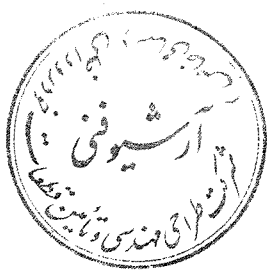
۳-۱-۲ اختلافات رنگی

اختلافات رنگی Δa^* و Δb^* ، از طریق فرمول زیر تعیین می شود :

$$\Delta a^* = a^*_c - a^*_e$$

در این فرمول : a^*_c = پارامتر رنگ سنجی نمونه ، بر اساس محور سبز - قرمز

a^*_e = پارامتر رنگ سنجی معیار ، بر اساس محور سبز - قرمز

توجه :

اگر $\Delta a^* > 0$ باشد ، نمونه قرمزتر استاگر $\Delta a^* < 0$ باشد ، نمونه سبزتر است

$$\Delta b^* = b^*_c - b^*_e \text{ و}$$

در این فرمول : b^*_c = پارامتر رنگ سنجی نمونه ، براساس محور آبی - زرد b^*_e = پارامتر رنگ سنجی معیار ، براساس محور آبی - زرد

توجه :

اگر $\Delta b^* > 0$ ، نمونه زردتر استاگر $\Delta b^* < 0$ ، نمونه آبی تر است

۳-۲ اختلافات رنگی کلی

اختلاف رنگی کلی ΔE^* ، از طریق فرمول زیر محاسبه می شود .

$$\Delta E^* = [(\Delta L^*)^2 + (\Delta a^*)^2 + (\Delta b^*)^2]^{1/2}$$

در این فرمول : ΔL^* = اختلاف درخشندگی Δa^* = اختلاف رنگ ، بر اساس محور سبز - قرمز Δb^* = اختلاف رنگ ، بر اساس محور آبی - زرد

۳-۳ اختلاف بر حسب کروما

اختلاف بر حسب کروما ΔC^* از طریق فرمول زیر محاسبه می شود :

$$\begin{aligned} \Delta C^* &= C^*_c - C^*_e \\ &= [(a^*_c)^2 + (b^*_c)^2]^{1/2} - [(a^*_e)^2 + (b^*_e)^2]^{1/2} \end{aligned}$$

در این فرمول ها : C^*_e = کرومای نمونه آزمایشی

$$C^*_e = \text{کرومای معیار}$$

$$a^*_e = \text{پارامتر رنگ سنجی نمونه ، بر اساس محور سبز - قرمز}$$

$$b^*_e = \text{پارامتر رنگ سنجی نمونه ، بر اساس محور آبی - زرد}$$

$$a^*_e = \text{پارامتر رنگ سنجی معیار ، بر اساس محور سبز - قرمز}$$

$$b^*_e = \text{پارامتر رنگ سنجی معیار ، بر اساس محور آبی - زرد}$$

۳-۴ اختلاف رنگ مایه کلی

اختلاف رنگ مایه کلی ΔH^* از فرمول زیر محاسبه می شود .

$$\Delta H^* = [(\Delta E^*)^2 - (\Delta L^*)^2 - (\Delta C^*)^2]^{1/2}$$

در این فرمول : ΔE^* = اختلاف رنگ سنجی کلی

$$\Delta L^* = \text{اختلاف درخشندگی}$$

$$\Delta C^* = \text{اختلاف کروما}$$

حاصل فرمول ΔH^* فقط یک مقدار مطلق ارائه می دهد .

$$\Delta H^* \text{ هنگامی مثبت است که } (a^*_e \cdot b^*_e) - (a^*_c \cdot b^*_c) \leq 0$$

$$\Delta H^* \text{ هنگامی منفی است که } (a^*_e \cdot b^*_e) - (a^*_c \cdot b^*_c) > 0$$

به مثالهای محاسباتی پیوستهای ۳ و ۴ مراجعه شود

۴-۰ تشریح نتایج

بطور کلی ، نتایج باید به صورت زیر ارائه شود :

• بر حسب ΔL^* ، Δa^* ، Δb^* هنگامیکه مقادیر a^*_e و / یا b^*_e کمتر از 10 باشد .

- بر حسب ΔL^* ، ΔC^* ، ΔH^* هنگامیکه مقادیر a^* و b^* بیشتر از 10 باشد .
- در کل ، نتایج را می توان بر حسب اختلاف رنگ سنجی کلی ΔE^* ، بیان کرد .

۵-۰ گزارش آزمایش

علاوه بر نتایج حاصله ، گزارش آزمایش باید به موارد زیر اشاره کند :

- مرجع روش حاضر ،
- مرجع روش استفاده شده برای تشخیص عناصر Z , Y , X ،
- مرجع کامل معیار ،
- مرجع کامل نمونه آزمایشی ،
- جزئیات عملی پیش بینی نشده در روش و همچنین اتفاقات احتمالی که ممکن است روی نتایج تأثیر گذاشته باشند

پیوست ۱

حالت رنگ - سیستم (L* a* b*) CIE 1976 یا CIE LAB 1976

$$L^* = 116 Y^* - 16$$

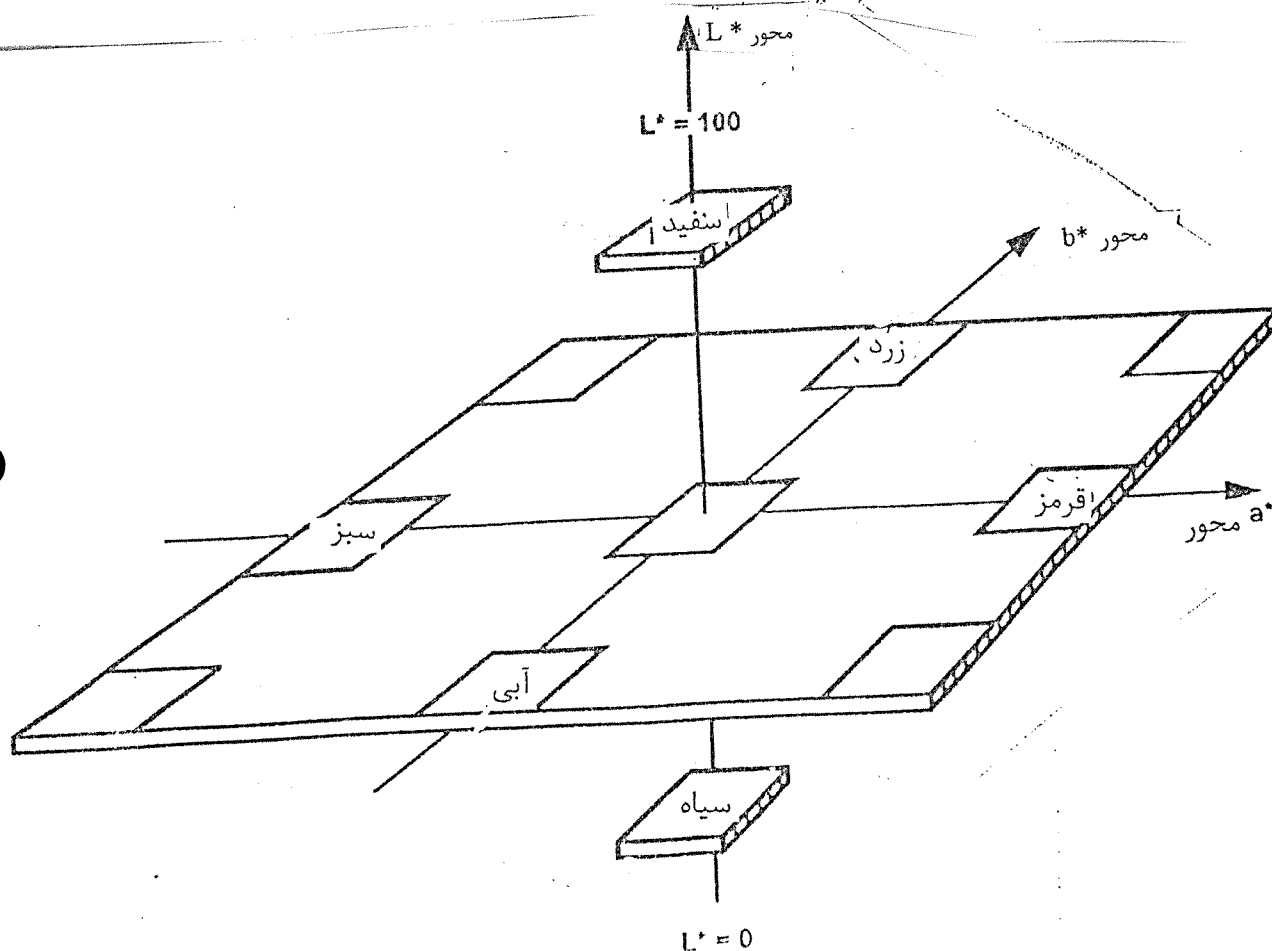
$$a^* = 500 (X^* - Y^*)$$

$$b^* = 200 (Y^* - Z^*)$$

که در آن: $X^* = (X / X_n)^{1/3}$ برای $X / X_n > 0.008856$

$X^* = 7.787 (X / X_n) + 0.138$ برای $X / X_n \leq 0.008856$

محاسبه Y^* و Z^* آنالوگ X^*

X_n, Y_n, Z_n مقادیر استاندارد رنگ یک سطح کاملاً سفید مات برای انواع تابش کننده و مشاهده کننده هایی هستند

که مقادیر عناصر رنگ سنجی X, Y, Z به آنها مرتبط می شوند.

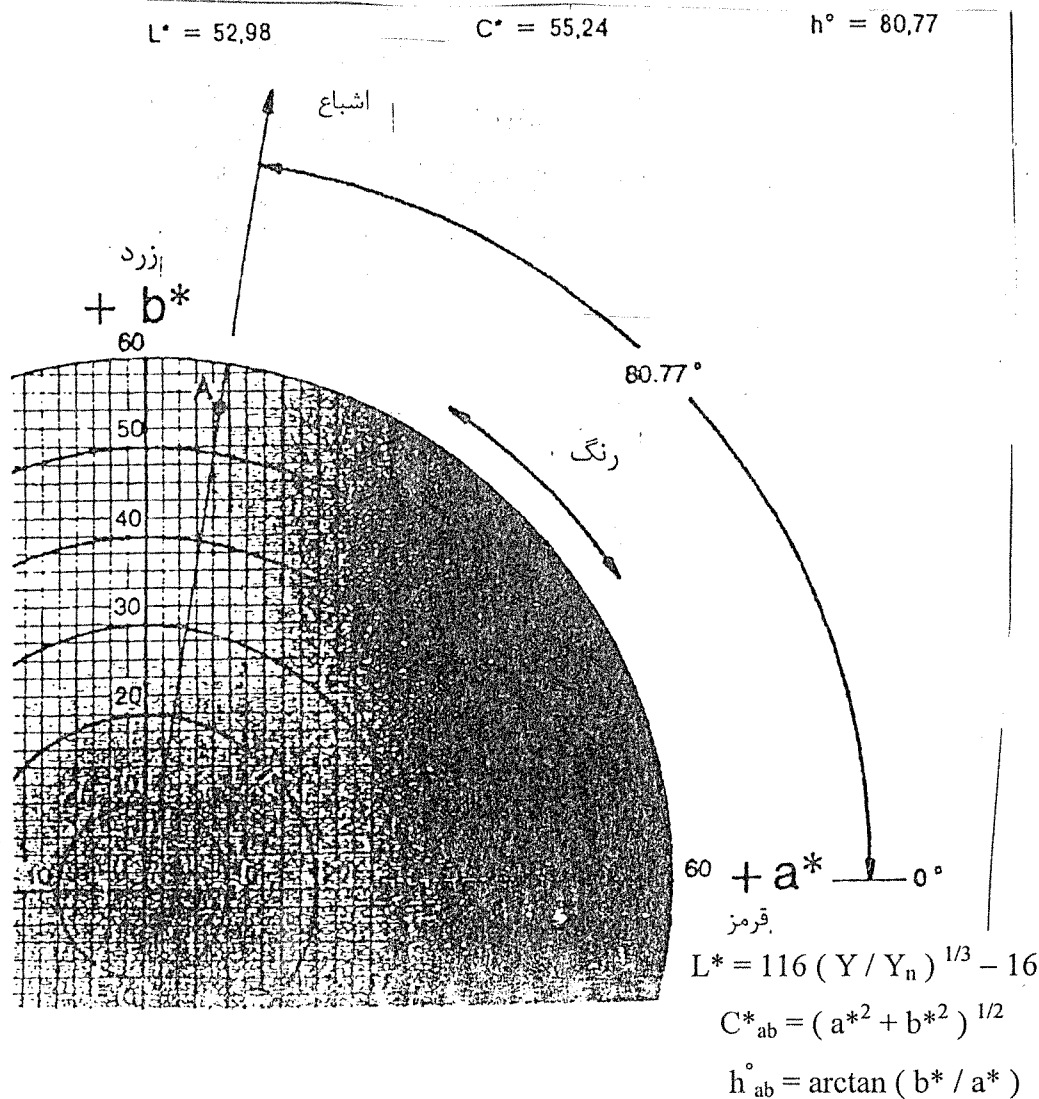

پیوست ۲

تشریح رنگ - سیستم CIE LCH ($L^* C^* h^\circ$)

این تشریح رنگ از سیستم $L^* a^* b^*$ CIE LAB مشتق شده و بیانگر شفافیت است، C^* مشخص کننده کروما (اشباع) و h° نشان دهنده زاویه رنگ (بین 0 تا 360 درجه) می باشد.

تشریح $L^* C^* h^\circ$ مزیتی بر سیستم CIE LAB ارائه می دهد، و آن آسان بودن رجوع به سیستم هائی است که هم اکنون استفاده می شود و بر پایه مثال های فیزیکی بنا شده اند. مانند مقیاس رنگهای Munsell.

شکل $L^* C^* h^\circ$

پیوست ۳

تعیین L^*, a^*, b^*

بین عناصر رنگ سنجی x, y, z و مختصات L^*, a^*, b^* که عمل تعیین بر اساس آن انجام می شود، روابط زیر برقرار است:

$$L^* = 116 Y^* - 16 \quad \text{برای} \quad Y/Y_n > 0.008856$$

$$L^* = 903,3 (Y/Y_n) \quad \text{برای} \quad Y/Y_n \leq 0,008856$$

$$-a^* = 500 (X^* - Y^*)$$

$$-b^* = 200 (Y^* - Z^*)$$

که در این روابط:

$$\begin{aligned} X^* &= (X/X_n)^{1/3} & \text{برای} \quad X/X_n > 0,008856 \\ X^* &= 7,787 (X/X_n) + 16/116 & \text{برای} \quad X/X_n \leq 0,008856 \\ Y^* &= (Y/Y_n)^{1/3} & \text{برای} \quad Y/Y_n > 0,008856 \\ Y^* &= 7,787 (Y/Y_n) + 16/116 & \text{برای} \quad Y/Y_n \leq 0,008856 \\ Z^* &= (Z/Z_n)^{1/3} & \text{برای} \quad Z/Z_n > 0,008856 \\ Z^* &= 7,787 (Z/Z_n) + 16/116 & \text{برای} \quad Z/Z_n \leq 0,008856 \end{aligned}$$

عناصر رنگ سنجی X_n, Y_n, Z_n ، مربوط به رنگ سفید اسمی هستند. این محرک سفید به پراکندگی طیفی انرژی

یک تابش کننده استاندارد CIE، مربوط می شود.

عناصر رنگ سنجی	مشاهده کننده 10°	
	تابش کننده	
	D_{65}	A
X_n	94,81	111,14
Y_n	100,00	100,00
Z_n	107,34	35,20

پیوست ۴

مثال برای محاسبات

به همراه فرمول های اختلافات رنگ CIE LAB 1976 و CIE LCH ۱۹7۶

رنگ های زیر کاملاً تئوریک می باشند .

	عناصر سه رنگ			مختصات سه رنگ			اختلاف رنگی	
		معیار	نمونه		معیار	نمونه	فرمول های CIE LAB	CIE LCH
سفید مشاهده کننده 10° D ₆₅ نور	X	79,23	80,17	L*	93,48	93,85	ΔL^*	0,37
	Y	84,07	84,94	a*	- 0,95	- 0,70	Δa^*	0,25
	Z	90,11	92,36	b*	0,10	- 0,82	Δb^*	- 0,92
							ΔE^*	1,02
آبی مشاهده کننده 10° D ₆₅ نور	X	10,59	10,46	L*	41,96	41,32	ΔL^*	- 0,64
	Y	12,48	12,07	a*	- 9,03	- 7,32	Δa^*	1,71
	Z	14,40	15,43	b*	- 2,46	- 5,93	Δb^*	- 3,47
							ΔE^*	3,91
قرمز مشاهده کننده 10° A نور	X	62,21	62,33	L*	74,03	73,86	ΔL^*	- 0,17
	Y	46,74	46,49	a*	24,00	25,00	ΔC^*	- 1,50
	Z	0,06	0,09	b*	125,00	123,30	ΔH^*	- 1,28
							ΔE^*	1,98